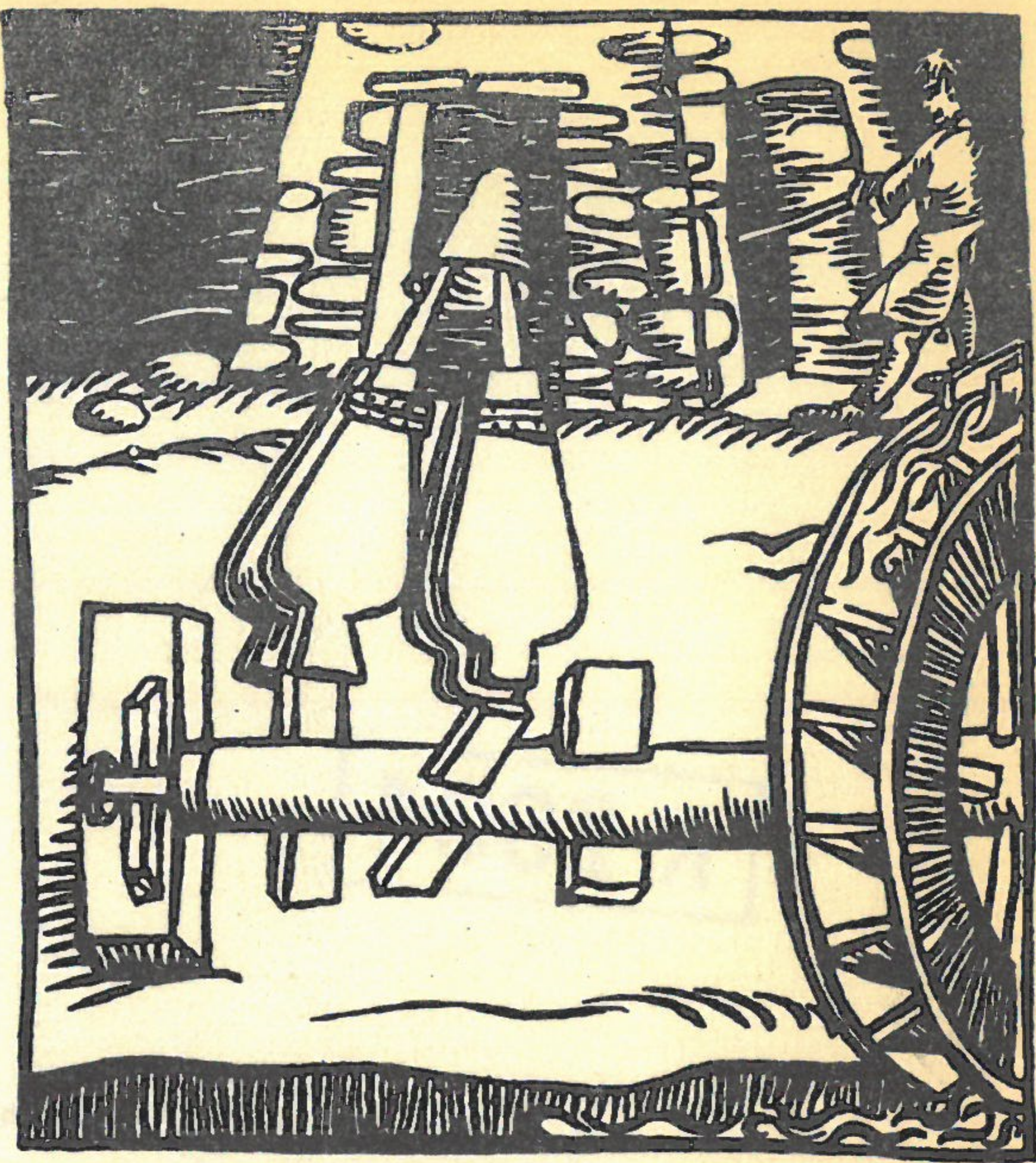

ZPRAVODAJ TECHNICKÉHO MUZEA V BRNĚ

1

1972

R 2004

Technické muzeum v Brně	
Knihovna	
A 6042 signatura	HH 186 přir. čís.

Technické muzeum v Brně
Knihovna
VYŘAZENO

R 89

Pro muzejní pracovníky, odborný aktiv a spolupracující
instituce vydává Technické muzeum v Brně.

Z plánu činnosti Technického muzea v Brně na rok 1972

"V roce 1972 půjde o navázání na vše pozitivní, započaté v uplynulém roce, který byl již ve znamení systematické práce, zvláště v odborné a výzkumné činnosti; kriticky zhodnotit a zpřesnit naši činnost a rozvinout potřebnou aktivitu ve všech hlavních oblastech činnosti ústavu, jmenovitě:

- v oblasti kulturně výchovné a ideově politické práce. Zde půjde o další zvyšování odborné a politické úrovně činnosti ústavu především tím, že základní a nosné presentační a komunikační akce /výstavy, přednášky, semináře apod./ budou připravovány především interními pracovníky ústavu. Dále se v tomto roce na základě odborného zhodnocení libret zahájí budování dalších stálých expozic muzea, jak je dáno dlouhodobým plánem ústavu. Systematicky se začne pracovat s návštěvníkem našeho muzea, hlavně s mládeží /výzkum návštěvnosti, soustavné sledování výchovně vzdělávací účinnosti výstav a expozic apod./;
- v oblasti vědecko výzkumné a odborné činnosti. Hlavní pozornost bude zde zaměřena na plnění stanovených úkolů, zařazených do státního plánu výzkumu a do ústavního plánu výzkumné a odborné činnosti tak, jak tyto úkoly vyplynou ze zhodnocení závěrečných zpráv na rok 1971. Zároveň budou zahájeny výzkumné a odborné práce v dalších oblastech historie technického pokroku, sledované naším ústavem, jakož i některé činnosti související s plánovaným Domem vědy a techniky;
- v oblasti sbírkové a dokumentační aktivity. Rozhodujícím úko-

lem v této oblasti, vedle plánovitého rozšiřování sbírkového fondu a jeho racionální evidenci a ochraně, bude provedení odborné revize stávajícího sbírkového fondu a jeho systematické utřídění všemi odbornými pracovníky ústavu; zvláštní pozornost bude věnována zpracování v evidenci II. stupně;

- v oblasti provozně ekonomické a stavebně technické. Hlavní problémy v této oblasti se budou příští rok soustřeďovat na dokončení depozitáře a generální opravy ústřední budovy; Jejich včasné a operativní řešení je nutným předpokladem kulturně výchovné, odborné a dokumentační práce;
- v oblasti politicko výchovné a organizační práce vnitro-ústavní povahy. V úzké spolupráci se stranickou a odborovou organizací propracovat především systém odborného a politického školení zaměstnanců na základě plánu zvyšování kvalifikace pracovníků ústavu;
- v oblasti vzájemné spolupráce technických muzeí. Úzce spolupracovat s Národním technickým muzeem, Technickým muzeem v Košicích a technickými muzei socialistických zemí; prohloubit spolupráci i s ostatními muzei ve sledovaném regionu;
- v oblasti mezinárodní spolupráce. Zařadit činnost TMB do mezinárodní organizace muzeí ICOM, zvláště v oboru hromadné městské dopravy. Spolupracovat s Közlekedési Múzeum v Budapešti a Verkehrsmuseum v Drážďanech. Sjednotit tento obor podle odborných kritérií a navázat nejužší pracovní styk".

Technické památky

Stará huť v Josefském údolí u Adamova

Podle programu I. etapy rekonstrukce Staré huti byly v I. čtvrtletí roku 1972 započaty některé přípravné práce. Podle návrhu projekt. inž. organizace "Interprojekt" bylo provedeno 11 kopaných šachtic a 10 sond při opěrné zdi zavážecí rampy a pecí I. a II. pro ověření kvality základových půd v prostoru huti. Kopané šachtice byly provedeny z vnitřní i vnější strany hlavního opěrného zdiva s cílem dosáhnout základové spáry zdiva, zjistit stav zdiva pod úrovní terénu, mocnost navážek z vnitřní strany zdí a jejich relief.

Kopané sondy byly provedeny v prostoru paty opěrné zdi zavážecí rampy, u pecí I. a II. a v prostoru lednice u pece III. Sondážní práce byly provedeny nedestruktivním způsobem tak, aby nebyl ohrožen stav zdiva. Vzorky základových půd byly odebírány z celého průřezu mocností vrstev jednotlivých šachtic a sond. Jejich zhodnocení provádí nář. podnik Geotest v Brně. Výsledky budou podkladem pro stanovení podrobné technologie stavebního zajištění opěrných zdí zavážecí rampy a obezdívky pecí I. a II., se kterými bude započato v II. čtvrtletí.

Architekt Ševčík ze SÚRPMO zpracoval návrh objemové studie areálu Staré hutí. Návrh byl posouzen zástupci zainteresovaných organizací a akceptován.

V tomto čtvrtletí byla část areálu Staré hutí spolu s budovami převedena z majetku nár. podniku ADAST do správy Městského národního výboru v Adamově u Brna.

Výstavy a expozice

Výstava DÍTĚ A TECHNICKÁ HRAČKA

Ve spolupráci s vybranými podniky byla otevřena výstava Dítě a technická hračka. Návštěvníci se seznámili s historií dětské hračky a se současnou produkcí technických hraček československé výroby. Výstava byla otevřena od 22. prosince do 14. ledna.

Výstava HRACÍ STROJE

Od 15. února do 19. března byla v sálech Technického muzea uspořádána výstava hracích strojů. Ze sbírkového fondu ústavu byly vybrány exponáty, které reprezentovaly jednotlivé skupiny hracích strojů, především skupinu hřebíčkových a písňových hracích strojů, dále pak skupinu strojů s průraznými jazýčky, orchestrionů apod. Výstava byla obohacena i některými exponáty z hud. oddělení Moravského muzea a ze sbírek soukromých sběratelů.

Výstava STAVIVA PRO RODINNÉ DOMKY

V pátek 18. února byla v ambitech našeho muzea otevřena výstava Staviva pro rodinné domky. Tato putovní výstava ministerstva výstavby a techniky seznamovala návštěvníky, hlavně zájemce o výstavbu rodinných domků, s nejmodernějšími stavebními materiály, které vyrábí naše podniky. V rámci výstavy

byly v přednáškovém sále uspořádány ve dnech 25. února, 2. a 9. března besedy se stavebníky z Brna a okolí. Výstava byla otevřena do 12. března.

Výstava CHRÁNÍME

K 20. výročí svého založení připravil Slovenský ústav památkové péče a ochrany přírody výstavu Chráníme, ve které ukazuje návštěvníkům jednu z nejúspěšnějších kapitol v dějinách péče o kulturní památky v období socialistické výstavby Slovenska. Výstava byla otevřena od 3. března do 24. března.

Výstava IKAROVÉ DNEŠKA ve Slováckém muzeu v Uherském Hradišti

V pátek 10. března 1972 byla ve Slováckém muzeu v Uherském Hradišti zahájena výstava Ikarové dneška. Výstava byla instalována jen v nepatrně zredukovaném původním rozsahu; byla jen poněkud uzpůsobena expozičním možnostem výstavního sálu ve Slováckém muzeu. Po Východočeském muzeu v Pardubicích je Slovácké muzeum již druhým ústavem, který převzal tuto výstavu od Technického muzea v Brně.

Hlavním pořadatelem výstavy v Uherském Hradišti je Slovácké muzeum a závodní pobočky ČVTS národních podniků LET a MESIT. Výstava bude otevřena do 9. dubna t.r.

Stálé expozice Technického muzea

VÝVOJ VYUŽITÍ VODNÍ ENERGIE

PARNÍ ENERGETIKA

PANORAMA, stereoskopické promítání barevných dia-
pozitivů, uvedla v I. čtvrtletí celkem 6 programů.

V loňském roce navštívilo Technické muzeum v Brně
celkem 70.442 návštěvníků, z toho více jak 9.000 návštěv-
níků v hromadných školních návštěvách. Programy Panoramy
shlédlo v loňském roce 25.021 návštěvníků muzea.

Dne 21. března t.r. navštívil výstavu "CHRÁNÍME" již
její pětitisíci návštěvník, kterým se stal s. Jaroslav Roh, dů-
chodce z Brna. Obdržel jako upomínku 3dílnou publikaci "Sú-
pis pamiatok na Slovensku". S. Roh byl pozorností velmi mi-
le překvapen, publikace mu učinila radost, neboť je velkým
přítelem Slovenska a tráví tam vždy nejméně 3 měsíce v ro-
ce právě návštěvami pamětihodností.

Sbírkotvorná činnost

V I. čtvrtletí byla zahájena v depozitáři TM na Novobranské ulici reorganizace evidence sbírkových předmětů s cílem zlepšit prvotní evidenci u předmětů, které čeká odborné posouzení. Celkový počet sbírkových předmětů činí v tomto depozitáři asi 2000 kusů.

Pro oddělení obráběcích strojů, v kterém byla v loňském roce zahájena systematická sbírkotvorná činnost, bylo v tomto čtvrtletí získáno několik exponátů. Jde o stroje fy Podhájský, Zbrojovka, Kameníček a Wawerka, které se postupně zařazují do depozitářů Technického muzea.

Zbrojovka, n.p. Brno přislíbila našemu ústavu výrobu strojních dílů, potřebných pro rekonstrukci jejího prvního automobilu z roku 1924. Vůz je v depozitáři Technického muzea a bude rekonstruován do původního pojízdného stavu.

Technickému muzeu se podařilo zajistit významný exponát - autobus Praga AN, rok výroby 1928. Jeho renovace do původního pojízdného stavu se projednává v pražském dopravním podniku. Jde o autobus typický pro hromadnou dopravu v Praze a Brně.

Ústřední dílny Dopravního podniku města Brna zahájily renovaci motorového tramvajového dvounápravového vozu, ev. číslo 52, výrobek vagonky ve Štýrském Hradci z roku 1912. Vůz bude součástí vývojové řady brněnských tramvají.

V poslední době se v oddělení městské hromadné dopravy vede jednání o získání vskutku unikátního exponátu - vozu brněnské koňské tramvaje ze 70-tých let minulého století. Vůz se zatím nachází v soukromém držení a slouží jako rekreační chata.

Pro oddělení textilních strojů byl získán z Průmyslové školy textilní v Brně selfaktor, který byl vyroben na počátku tohoto století.

V průběhu výstavy Hrací stroje bylo Technickému muzeu nabídnuto soukromými sběrateli několik automatofonů. V současné době se projednává jejich odkoupení pro sbírkový fond tohoto oboru.

Sbírky letecké techniky byly v prvním čtvrtletí rozšířeny o několik exemplářů leteckých motorů a jejich příslušenství. Je mezi nimi i řez hvězdicového devítiválcového dieselového motoru ZOD 260, který byl vyráběn v brněnské Zbrojovce ve třicátých letech a dále stacionární zkušební jednoválcový motor z téhož závodu. Oba motory byly získány převodem od Vojenské akademie Antonína Zápotockého Brno.

Přednášky - besedy - semináře

Ve dnech 15. a 16. února se v našem ústavu uskutečnil pracovní seminář K historii městské hromadné dopravy v Československu. Jednání se zúčastnilo 60 odborníků z výzkumných ústavů, dopravních podniků, výrobních podniků, muzeí, archivů i z řad jednotlivých badatelů. Ze zahraničí byli na semináři přítomni Ing. Petrik z Dopravního muzea v Budapešti a Ing. Mensdorf z NDR /Plauen/.

Na semináři byly předneseny tyto referáty:

L. Bauer

Počátky studia a dokumentace historie městské hromadné dopravy v Technickém muzeu v Brně

Dr. L. Losos

Nástin vývoje vozidel městské kolejové dopravy

Ing. L. Holub

Nástin výstavby sítí elektrických drah a trolejbusů v některých městech ČSSR

Dr. J. Šaur

Příspěvek k historii městské hromadné dopravy v Brně

Ing. M. Záhorský

Minulost a budoucnost městské hromadné dopravy v Brně

Seminář přispěl k ujasnění problémů z historie městské hromadné dopravy v Československu. Pro účastníky byl vydán sborník hlavních referátů.

V úterý 7. března se konal v našem ústavu seminář k problematice vodního hospodářství a stavitelství a jejich muzejní dokumentace. Na programu byly následující referáty:

Dr. Z. Z. Stránský, katedra muzeologie UJEP
Muzeologický přístup k vodohospodářské tematice

Dr. Z. Vašíček, katedra muzeologie UJEP
K současným problémům dokumentačních a informačních systémů v muzeích

Ing. L. Hep, Báňské projekty Ostrava
Metodika historiografie vodního hospodářství a vodního stavitelství

L. Címalová, prom. hist., Archiv města Ostravy
Archivní fondy vodního hospodářství a stavitelství

Seminář byl užitečnou výměnou zkušeností a přispěl k ujasnění celkové koncepce Technického muzea v dokumentaci vodního hospodářství a stavitelství. Ze semináře bude vydán sborník hlavních referátů.

Odborná a výzkumná činnost

V únoru se ustavila skupina spolupracovníků v oddělení dokumentace textilních strojů. Ujasnily se základní problémy práce a byl připraven plán práce na příští období.

Během tohoto čtvrtletí byly zpracovány výsledky sociologického výzkumu návštěvníků výstavy "Ikarové dneška". Závěrečná zpráva byla předložena k oponentuře.

Ve všech odděleních vědy a techniky byly zahájeny práce na evidenci II. stupně sbírkových předmětů, které podle plánu mají být do konce pololetí vyhodnoceny ze 75 %.

V rámci odborného úkolu "Závodní a městské elektrárny na Moravě do r. 1920" byly v roce 1971 zpracovány historické studie elektráren na Moravě. V I. čtvrtletí letošního roku byly odevzdány další studie o elektrárnách v Uherském Brodě a v Tišnově.

Publikační činnost

V prvním čtvrtletí vyšly v našem ústavu dvě publikace:

- Sborník materiálů ze semináře k historii městské hranadné dopravy, konaného dne 15. a 16. února. Ve Sborníku jsou publikovány přednesené hlavní referáty.
- Sborník materiálů ze semináře k dějinám metalurgie na Moravě, který se konal ve dnech 11. a 12. listopadu. Jsou v něm publikovány referáty, koreferáty a diskusní příspěvky.

Oba sborníky jsou ještě k dispozici v omezeném množství.

Redakční rada věnovala v tomto čtvrtletí svou pozornost především přípravě publikace "U kolébky Kaplanovy turbíny", kterou napsal Ing. J. Slavík, přítel a spolupracovník vynálezce V. Kaplana. Kniha vyjde ještě v letošním roce.

Knihovna a dokumentační sbírky

Knihovna Technického muzea obdržela výměnou knihu o vývoji městské hromadné dopravy v Lipsku "Von der Pferdebahn zum Gelenkzug" /"Od koňské dráhy ke kloubové tramvaji"/. Dále jsme získali další publikace z historie letecké, lodní a železniční dopravy, zejména v Polsku, Anglii a Německu.

Do sbírky fotografií bylo zařazeno přes 170 snímků z výstav, pořádaných v loňském roce v Technickém muzeu, dále dokumentační fotografie kovářské dílny z Boskovic, zámečnické dílny v Kunkovicích, staré elektrárny v Brně-Komíně, fotografie z historie letadel a z podzimního semináře k dějinám metalurgie na Moravě. Nejnovější záběry zachycují rekonstrukci velkého nádvoří muzea.

Řízení a organizace

Porada ředitelů technických muzeí se v tomto čtvrtletí uskutečnila v Technickém muzeu v Košicích. Na pořadu jednání bylo řešení koncepčních a praktických problémů, společných všem těmto ústavům. S ohledem na kádrové možnosti jednotlivých muzeí byly vyčleněny některé technické obory s celostátní nebo zemskou působností. S porozuměním byla přijata nabídka NTM na možnost uspořádat jeho výstavy též v Brně a Košicích.

Pravidelné porady odboru vědy a techniky byly v tomto čtvrtletí věnovány organizačnímu zajištění evidence II. stupně sbírkových předmětů a jejich dislokace do nově upravených depozitářů.

Na návrh předsedy Národní komise ICOM /Internacional Council of Museums/ bude do mezinárodního výboru ICOM kooptován ředitel Technického muzea v Brně Ing. Miroslav Berka jako člen-korespondent. Zároveň byl Ing. M. Berka

navržen jako zastupující člen Národní komise ICOM v Národní komisi ICOMOC s odbornou náplní - technické památky v pojetí čs. technických muzeí.

Z činnosti závodní pobočky ČVTS

14. března 1972 byla uspořádána výroční členská schůze závodní pobočky ČVTS. V přijatém programu činnosti pro nastávající funkční období se klade důraz na vědeckotechnickou propagandu, racionalizační činnost, zavádění výsledků vědeckovýzkumného bádání do všech pracovních oblastí ústavu a počítá se též s odbornými exkursemi a zájezdy pro pracovníky muzea. Podporu získala též myšlenka rozšířit organizační síť VTS o historickotechnické sekce odborných společností všude tam, kde nejsou dosud ustaveny. Na schůzi byl zvolen výbor závodní pobočky, revizní komise a tři delegáti na konference vyšších orgánů ČVTS.

Oslavy Mezinárodního dne žen proběhly v našem ústavu v úterý 7. března. Na slavnostní schůzi ROH popřál přítomným ženám ředitel ústavu s. Ing. Berka a zástupce ROH Ing. Štícha.

14. března se uskutečnila malá slavnost u příležitosti významného životního jubilea s. Zumrové, pracovnice knihovny našeho ústavu. Zástupce ředitele ústavu s. Ing. Herka ocenil její práci pro Technické muzeum a popřál jí do dalších let hodně pracovních i osobních úspěchů.

Výstavba a přestavba TM

V tomto čtvrtletí byla na velkém nádvoří dokončena podkladová vrstva příjezdové vozovky. Vozovka je připravena pro kladení povrchu ze žulové kostky.

Zároveň se dokončuje interier zastřešeného anglického dvora. Technické muzeum tím získává depozitní prostor pro výstavní fundus a sociální zařízení pro zaměstnance výstav.

V malém nádvoří byla skončena rekonstrukce kanalizační sítě a provedeno odvodnění sklepů, které se využijí pro potřeby ústavu.

Dílny ve velkém nádvoří byly vybaveny vodovodní přípojkou a kanalizací.

V tomto čtvrtletí se pokračuje v obnově krytiny střech dalších objektů Technického muzea.

Současně jsou zpracovávány projekční podklady pro renovaci objektů:

- a/ zámku v Dřínově
- b/ zámku v Litenčicích
- c/ mlýnu ve Slupu

Projekčně se připravuje výstavba haly pro umístění historických vozidel městské hromadné dopravy.

Kruh přátel TM

Kruh přátel Technického muzea během roku 1971 zaznamenal značnou aktivitu, jmenovitě sekce "Z" Klub a sekce městské hromadné dopravy.

Sekce městské hromadné dopravy se během roku sešla celkem na 12 schůzkách, uspořádala tématický zájezd do Prahy, pomohla při organizaci semináře k historii městské hromadné dopravy a při vytypování a sběru 2 unikátních historických tramvají.

Sekce "Z" Klub uspořádala celkem 24 schůzí, pravidelně vydávala svůj Zpravodaj a podstatně se podílela na přípravě výstavy "Zbrojovka a automobil".

TM připravuje

Ve dnech 31. května a 1. června uspořádá Technické muzeum vzpomínkové oslavy na prof. Ing. dr. h. c. Vladimíra Listy, DrSc. u příležitosti jeho nedožitých 95. narozenin. Program jednotlivých akcí:

31. květen 14.00 hod. - vzpomínkové shromáždění

O životě a díle V. Listy promluví jeho přátelé, spolupracovníci a žáci.

1. červen 9.00 hod. - seminář "K dějinám elektrifikace Moravy", referáty přednesou významní odborníci.

14.00 hod. - Listovská rozprava na téma "Československá energetika dnes a zítra", uvede prof. Dr. Ing. Otakar Maštovský, předseda komise pro energetiku Československé akademie věd.

Odborní pracovníci muzea připraví v předzáří výstavku materiálů z pozůstalosti prof. Listy.

Technické muzeum ve spolupráci se slévárnami a ústavy, zabývajícími se výrobou ocelových odlitků na území Moravy a Slezska připravuje výstavu pod názvem

LITÁ OCEL MORAVY A SLEZSKA

Výstava má seznámit širokou veřejnost se slévárenskou výrobou, její technickou problematikou a s významem, který měla ve společenské výrobě v minulosti i současné době. Dále má ukázat tradice, které má tato výroba u nás od jejích počátků v minulém století až do současné úrovně, které bylo dosaženo v podmínkách socialistického budování.

Na výstavě bude nastíněn průřez celou technologií výroby ocelového odlitku, včetně moderních směrů, ukázán vývoj a význam slévárenské vědy a školství v expozicích jednotlivých ústavů a vývoj a význam nejdůležitějších sléváren oceli Moravy a Slezska.

Výstava bude zahájena koncem června v souvislosti s výstavou FOND-EX, 10. slév. dny a jinými akcemi slévárenského charakteru, které budou koncem června probíhat v Brně.

ZPRAVODAJ TM v Brně vychází čtvrtletně. Zodpovědný redaktor Ing. Vladimír Herka. Náklad 200 výtisků. Povoleno NVmB, č. 292. Tisk: Městské kulturní středisko S.K. Neumanna v Brně.

Pouze pro vnitřní potřebu -- zdarma.

